

Ammatillista osaamista simulaatiopedagogisin keinoin

27.9.2024

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue järjesti 19.9.2024 Simulaatiot tutuksi-tapahtuman, johon sai osallistua myös Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen koulutuskuntayhtymä Sedun henkilökuntaa. Tapahtumassa esiteltiin Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen eri yksiköiden toteuttamia ammattitaitoa edistäviä simulaatioita ensihoidon, yhteispäivystyksen, tehostetun hoidon, leikkaussalin ja synnytysvastuualueen näkökulmista. Kuvissa 1 ja 2 havainnollistetaan tapahtumassa esillä olleita simulaatiotilanteita ja -välineitä.

Kuva 1. Synnytyssimulaattori Victoria kätilön hellässä huomassa (kuva: Mari Salminen-Tuomaala).

Kuva 2. Traumapotilasnukke ja yhteispäivystyksen simulaatiokouluttajat (kuva: Mari Salminen-

Tuomaala).

Sain kutsun osallistua tilaisuuteen SeAMKin edustajana ja esitykseni aiheena oli tilannetietoisuus- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen simulaatiopedagogisin menetelmin. Tässä artikkelissa kuvataan simulaatiopedagogisten menetelmien hyödyllisyyttä hoitotyön ammattilaisten tilannetietoisuus- ja vuorovaikutustaitojen kehittämisessä.

Tilannetietoisuus- ja vuorovaikutustaidot osana hoitajan ammattitaitoa

Tilannetietoisuutta osana ammattitaitoa voidaan tarkastella sekä yksittäisen hoitajan että myös hoitotyön tiimin tai moniammatillisen, potilaan hoitoon osallistuvan tiimin näkökulmasta. Tilannetietoisuus tarkoittaa yksilön tai tiimin tietoa siitä, mitä ympärillä tapahtuu juuri sillä hetkellä ja siitä seuraavaa ennakointia ja päättelyä, miten jatkossa toimitaan. Se sisältää tilannekuvan siitä, mitkä tekijät ovat johtaneet potilaan tilanteeseen, mikä hänen tilanteensa on tällä hetkellä ja myös ennakoivan ymmärryksen ja arvioinnin siitä, miten potilaan tilanne tulee muuttumaan. Se sisältää tiimin yhteisen, jaetun tietoisuuden tarvittavista interventioista ja niiden todennäköisistä vaikutuksista potilaan tilanteeseen.

Tilannetietoisuus on erittäin tärkeä ammatillinen kompetenssi, jota tarvitaan erityisesti akuuteissa tilanteissa, joissa hoidetaan kriittisesti sairasta potilasta, jonka tilanne on epävakaa. Lisäksi tilannetietoisuutta tarvitaan monipotilastilanteissa, joissa hoidetaan samanaikaisesti useita potilaita rajallisin resurssein (Aljuaid & Al-Moteri, 2022). Tilanteista saattaa tehdä haasteellisen se, että joudutaan tekemään nopeita päätöksiä osin puutteellisten tietojen varassa (Weigl, 2020). Lisäksi viestejä tilanteesta saattaa tulla useista eri lähteistä.

Tilannetietoisuudelle on tyypillistä, että henkilö tietää ja ymmärtää myös sen, mitä ei tiedetä ja mitä täytyy vielä selvittää sekä sen, mistä muut ovat tietoisia ja mistä eivät. On välttämätöntä yrittää selvittää niitä asioita, joita ei vielä tiedetä, jotta potilaan tilanne tulee hoidettua optimaalisesti. On myös tärkeää tiedostaa, millaisista asioista tulee tiedottaa muita tiimin jäseniä, jotta tiimin yhteistyöllä päästään parhaisiin tuloksiin. Hyvällä tiimin yhteisellä tietoisuudella voidaan ennaltaehkäistä läheltä piti- ja vaaratilanteita.

Tilannetietoisuus sisältää myös eettisen tietoisuuden, joka on tärkeä arvokkaan potilaan kohtaamisen ja kollegiaalisen yhteistyön toteutumisen näkökulmista. Eettinen tietoisuus on keskeinen myös empatiakyvyn, tunneälytaitojen ja myötäelämisen taidon kehittymiselle. Empatia ja potilaan tilanteeseen eläytyminen on tärkeää kaikissa hoitotyön asiakastilanteissa, koska ne mahdollistavat potilasta rohkaisevan vuorovaikutuksen. Taitava eläytyminen potilaan tilanteeseen mahdollistaa myös laadukkaan vuorovaikutuksen ja sopivan reagoinnin hänen tilanteessaan. Se mahdollistaa oikeiden sanojen valinnan. Joskus myös sanaton vuorovaikutus tai esimerkiksi asiakkaan käsivarren kevyt kosketus voivat olla parempi vaihtoehto kuin sanallinen vuorovaikutus.

Simulaatiopedagogiset menetelmät tilannetietoisuuden ja vuorovaikutustaitojen kehittämisessä

Erilaiset simulaatiopedagogiset menetelmät ovat oivallisia tilannetietoisuuden, tunneälytaitojen, sosiaalisen älykkyyden ja vuorovaikutustaitojen kehittämisessä. Dialogisia simulaatioita on hyödyllistä soveltaa kontakti- ja etäohjaustilanteiden treenaamisessa. Tällöin potilaan tai asiakkaan roolissa voi olla esimerkiksi opettaja tai kokemusasiantuntija. Olennaista on oppia potilaan tilanteeseen eläytymistä potilaan yksilöllisten tarpeiden tunnistamisen ja huomioimisen sekä potilaslähtöisen ohjauksen oppimiseksi. Dialogisten simulaatioharjoitusten avulla voidaan harjoitella hyvin myös motivoivan haastattelun ja teach back-menetelmän soveltamista eri asiakasryhmien ohjaustilanteissa.

Dialogiset simulaatiot soveltuvat hyvin myös johtamistaidon ja esimies-alaistaitojen sekä ketterän tiimityön harjoittelemiseen. Tällöin simulaatioihin voi osallistua samanaikaisesti useampia henkilöitä ja heille voidaan jakaa ennakolta roolit. Näissä simulaatioissa voidaan hyödyntää mainiosti esim. Six hats-menetelmää.

Monipotilastilanteissa tarvittavaa tiimityöosaamista voidaan harjoitella muun muassa potilassimulaattoria hyödyntäen, mutta tällöinkin painopiste on ryhmäviestinnän ja kommunikaation kehittämisessä. Monipotilastilanteiden johtamisen harjoittelussa on välttämätöntä keskittyä sellaisten taitojen kehittämiseen, joiden myötä viesti saadaan nopeasti ja tehokkaasti menemään perille. Tällöin jokaisen on hyvä opetella myös ”käskyttämään” – vaikka sellainen ei jokaisen persoonalle niin luontaista olekaan. Monipotilastilanteita voidaan harjoitella myös pelillisyyttä hyödyntävien virtuaalisten simulaatioiden avulla tai avattaria hyödyntäen.

Dialogisten simulaatioiden avulla on mahdollista luoda hyödyllisiä mentaalisia malleja erilaisissa tilanteissa toimimiseen. Niiden avulla on mahdollista kehittää tilannetietoisuus- ja tunneälytaitojen lisäksi sekä ongelmanratkaisutaitoja, ennakoivaa arviointitaitoa että myös päätöksentekotaitoja.

Mari Salminen-Tuomaala
TtT, dosentti, yliopettaja
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

mari.salminen-tuomaala@seamk.fi

Mari Salminen-Tuomaala on terveystieteiden tohtori, joka toimii kliinisen hoitotyön yliopettajana Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Hän on Sosiaali- ja terveysalan ylempi AMK, Kliininen asiantuntijuus -tutkinnon YAMK-yliopettaja. Hän toimii myös dosenttina Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteiden terveystieteiden yksikössä (hoitotieteen dosentuuri).

Lähteet

Aljuaid, J., & Al-Moteri, M. (2022). Periodic Resuscitation Cart Checks and Nurse Situational Awareness: An Observational Study. Journal of Emergency Nursing 48(2), 189–201. https://doi.org/10.1016/j.jen.2021.12.002

Weigl M., Catchpole K., Wehler M., & Schneider A. (2020). Workflow disruptions and provider situation awareness in acute care: an observational study with emergency department physicians and nurses. Applied Ergonomics 88, 103155. https://doi.org/10.1016/j.apergo.2020.103155